

Az ifjúsági turizmus

A kompetens tudást formális tanulás, a non-formális tanulás és informális tanulás útján szerezzük meg.¹ A modern társadalmakban az informális tanulására nagyon sokféle lehetőség kínálkozik. A szabadidős tevékenység, a különböző hobbik gyakorlása, a közéletben való részvétel, vagy akár a napi munka során is nagyok sok új tudásra, fontos készségekre lehet szert tenni.² A turizmus – amennyiben élményszerzés céljából történő migrációként értelmezzük³ szabadidőhöz kötődő tevékenységként, lehetőséget adhat az élmények befogadásán keresztül az ismeretek és készségek bővülésére. Az ifjúság minden korcsoportjában elengedhetetlen a szabadidő-tevékenységek lehető legváltozatosabb formáinak ismertetése, amelyek a mindennapi élet részeivé válva értéket adnak a szabadidőnek, így megalapozzák a szabadidő igényes felhasználásának felnőttkori szokásait is. Az ifjúság turizmussal kapcsolatos vizsgálódások az ifjúságkutatás kevésbé kutatott területei közé számítanak.

A Világ Turisztikai Szervezet (UNWTO) a 1989-es a Hágai Nyilatkozatban⁴ a turizmus fogalmát úgy definiálta, miszerint a turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyen kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat. Viszonylag tág meghatározással találkozunk az ifjúsági turizmus meghatározása során. A 2002-es Zánkai Konferencián⁵ az ifjúsági turizmushoz sorolták mind a gyermekek, mind a fiatalok szabadidőben, lakóhelyen kívül megvalósuló turisztikai, honismereti, illetve rekreációs célú tevékenységeit, így különösen az országjárást, természetjárást, táborozást, üdülést, ideértve az oktatás keretei között megvalósuló tanulmányi kirándulást és erdei iskola programot is. Ami alapján különbsé-

¹ Csoma Gyula, „Különvélemény az oktatási-képzési minőség biztosításáról (és a minőségről) II.,” *Új Pedagógiai Szemle* (2003): 7–8.

² Csapó Benő, „Tanuló társadalom és tudásalapú oktatási rendszer,” in *Ismeretek és képességfejlesztés. A 42. Szegedi Nyári Egyetem Évkönyve*, szerk. Komlóssy Ákos, (Szeged: TIT, 2005)

³ Horváth Endre, „A turizmus, mint élményfogyasztás,” *Magyar Tudomány* (1999): 11. szám. 372–377.

⁴ „A Világ Turisztikai Szervezet Hágai Nyilatkozata” Lengyel Márton, *A turizmus általános elmélete* (Budapest: Képzőművészeti Kiadó, 1992).

⁵ Táboroztatók Országos Konferenciáján (Zánka: 2002), elhangzott az Ifjúsági és Sportminisztérium részéről, Bánhidly Attila főtanácsos előadásában.

get tehetünk, az, hogy szülői vagy más felnőtt kísérettel történő utazásokról beszélünk-e, az iskolai táborok, illetve egyéb szervezett szabadidős tevékenységek ide sorolhatóak-e, illetve barátokkal, ismerősökkel együtt történő nyaralásokról van-e szó.

Giesecke⁶ az ifjúsági turizmus alatt a 16–25 éves korosztály időben behatárolható nyaralását érti, ami alatt a fiatalok turisztikai szolgáltatásokat vesznek igénybe azzal a céllal, hogy hasonló korosztályú fiatalokkal találkozzanak. Nem tartozik a meghatározásba a határozatlan ideig tartó utazás, a családi nyaralás, illetve más felnőttekkel együtt történő nyaralás. Giesecke szerint célszerű az ifjúsági turizmus és a pedagógiai szempontokat magában foglaló, megtervezett ifjúsági utazások között egy határvonalat meghúzni, vagyis ifjúsági utazások alatt minden olyan eseményt értünk, ahol a pedagógiai tervezés áll a középpontban, azaz nevelési, oktatási, rekreációs feladatot is ellát. Ifjúságkutatók – Zinnecker,⁷ Gábor⁸ – tézisei szerint a fiatalok egyre nagyobb mértékben részesednek a felnőttek mindennapi élvezeteiben, a szolgáltatások igénybevételében (pl. turizmus), és egyre nagyobb biztatást kapnak önmenedzselésükre. Gábor Kálmán és kutatócsoportjának alapvető állítása, hogy Nyugat-Európában a hatvanas évektől kezdődően, a nyolcvanas évekre ifjúsági korszakváltás következett be. Az ifjúságkutatásban már a kilencvenes évek elején, majd a kilencvenes évek közepétől megfogalmazódott az a gondolat, hogy a magyar fiatalok vizsgálatakor figyelembe kell venni a nyugat-európai fiatalok körében már a nyolcvanas évek második felétől, Magyarországon pedig egyre inkább kialakuló ifjúsági korszakváltás legfontosabb tendenciáit. Az ifjúsági korszakváltás azzal jár együtt, hogy növekszik a fiatalok autonómiája, a család, az iskola vagy a különböző ifjúsági szervezetek elvesztik közvetlen ellenőrző szerepüket, és egy közvetett kontroll jön létre az ifjúság felett a fogyasztói ipar és a „mass” média révén. Ez egyre korábbi önállósulást, átalakuló szocializációs feltételeket, módosult értékpreferencia-sorrendet, és egyre hangsúlyosabb fogyasztói kultúrát hoz magával.

Stehrenberger⁹ a szülőkkel együtt történő utazásokat nem tekinti az ifjúsági turizmushoz tartozónak, meglátása szerint amennyiben szülőkkel, nagyszülőkkel együtt történik a nyaralás, akkor az a családi nyaralásokhoz sorolható, illetve a nyári iskolai – és egyéb mozgalmak által szervezett táborokat sem tekinti annak, mert ezekben az önkéntes és kötelező karakterek is jelen vannak, és így nem

⁶ Hermann Giesecke, *Gesammelte Schriften, Band 3.* (1964) <http://5tc1.de/giesecke/werke3.htm> (letöltve az internetről: 2007. január 18.)

⁷ Jürgen Zinnecker, „Gyermekkor, ifjúság és szociokulturális változások a Német Szövetségi Köztársaságban,” in *Ifjúságszociológia*, szerk. Gábor Kálmán és Jancsák Csaba (Szeged: Belvedere, 2006).

⁸ Gábor Kálmán, „Az ifjúságkutatás irányai a kilencvenes években,” in *Ifjúságszociológia*, szerk. Gábor Kálmán és Jancsák Csaba (Szeged: Belvedere, 2006).

⁹ Brigitte Stehrenberger, *Junge Schweizer als Touristen* (Bern: Verlag Peter Lang AG., 1986).

teljes egészében illeszkednek a turizmus szemléletéhez. Opaschowski¹⁰ megfogalmazásában az ifjúsági turizmus magában foglalja a már nem gyerekkorban lévő, de még a felnőttkor küszöbét el nem érő fiataloknak az összes utazással kapcsolatos cselekedeteit és azzal való kapcsolatát. Porwol¹¹ a 12–18 év közötti korosztályt sorolja az ifjúsági turizmushoz, mégpedig a kísérettel történő utazásokat tekinti annak. A Turizmusszociológiai Lexikon¹² megfogalmazásában az ifjúsági turizmus a fiatalkorúak mindenfajta utazásával kapcsolatos gyűjtőfogalom, ahol felnőtt kíséret nélküli utazásokról van szó. Ezzel szemben nem tartoznak az ifjúsági turizmus fogalmához azon utazások, melynek során valamely intézmény keretében történő utazásról, például osztálykirándulásról vagy egyetemi kirándulásról van szó. Törzsök¹³ helytelen gyakorlatnak tartja, hogy a diákturizmus szinte minden formájára a táborozás szót használják, miközben a táborozás eredetileg a nomád, sátras elhelyezésre utalt, tehát a szállásforma szerinti csoportosítás körébe tartozik. Törzsök tanulmányában a diákturizmus kifejezést használja, és alatta azoknak a kapcsolatoknak és jelenségeknek az összességét érti, amelyek a 7–24 éves korosztály vonatkozásában utazásból és nem az adott településen lakók tartózkodásából adódnak, céljuk a szabadidő eltöltése során a testi és lelki regenerálódás és rekreáció, valamint a tapasztalati úton történő ismeretszerzés. A diákturizmus fogalmánál életkor szerint szétválasztja a gyermekturizmust (7–12 éves korosztály) és az ifjúsági turizmust (13–17 és 18–24 éves korosztály).

Ahhoz, hogy az ifjúsági turizmus történetéről képet alkothassunk, a történeti változásokat nem hagyhatjuk figyelmen kívül, azonban nem tekintjük feladatunknak, hogy annak minden részletére kitérjünk, így a meghatározó állomásokat törekszünk bemutatni. Adler¹⁴ vizsgálatában az ifjúsági turizmust egészen a Grand-Tourig vezeti vissza. A Grand Tour-t a 17. század végéig építették ki szilárdan az arisztokraták és a dzsentrik, a 18. század végétől pedig már az értelmiségi középosztály gyermekei számára is. A 17. században, I. Erzsébet korában az udvari állásra áhító fiatal nemeseket arra ösztönözték, hogy tanulmányaikat a kontinensen tett hosszabb körutazással tegyék teljessé. Az úriember neveléséhez a „Grand Tour” nélkülözhetetlenné vált. Ebben a periódusban, 1600 és 1800 között az utazásról szóló értekezések a hangsúlyt áttették skolasztikusról a valóságos utazásra, a szemtanúként való megfigyelésre. Az utazási élmény vizu-

¹⁰ Horst Opaschowski, *Tourismus: systematische Einführung-Analysen und Prognosen* (Opladen: Westdeutscher Verlag 1996).

¹¹ Bernhard Porwol, *Qualität im Jugendtourismus: Die zentrale Bedeutung der Kundenzufriedenheit. Eine empirische Untersuchung*. Bielefelder Jugendreiseschriften Band 3 (Bielefeld: IFKA, 2001).

¹² Walter Kiefl és Reinhard Bachleitner, *Lexikon zur Tourismussoziologie* (München–Wien: Profil Verlag, 2005), 85.

¹³ Törzsök Károlyné, „Nyaralás? Üdülés? Táborozás?,” *Fejlesztő Pedagógia* (1997): 85.

¹⁴ Adler John, „Youth on the Road: Reflection on the History of Tramping,” *Annals of Tourism Research* (1985): 335–354.

alízálása, vagy az „érdeklődés” növekedése segítette az útikalauzok számának növekedését, ami új látásmódot fejlesztett ki. A túra jellege is megváltozott, a korai „klasszikus Grand Tour”-ról, amit az érzelmileg semleges megfigyelésre és múzeumok, galériák és értékes művészeti alkotások megmutatására alapoztak, a 19. századi „romantikus” Grand Tour”-ra, ami a „látványturizmus” felbukkanását és a szépség és fennkölttség sokkal személyesebb és szenvedélyesebb megtapasztalását eredményezte.¹⁵

A korábbi századokban a fiatalok jellemzően csak kísérettel utazhattak, azaz felügyelet, ellenőrzés alatt. Többek között Locke, Rousseau, Montesquieu, Goethe (és még sokan mások) munkáiban, írásaiban a fiatalok utazásának fontosságáról is olvashatunk. Közös törekvésük az volt, hogy az utazások hasznosságát a hasztalan csavargással szembeállítsák. „Kérdezni szokták az emberek, vajon jó-e a fiatal embereknek, ha utazgatnak? Sokat is vitatkoznak erről. Ha az emberek másként tennék fel a kérdést, vagyis ha azt kérdeznék, jó-e, ha az ember világlátott, talán kevesebbet vitatkoznának erről”.¹⁶

A 20. század folyamán az ifjúsági turizmus fejlődése eltérő módon zajlott. Ezen különbséget Németország példáján a 1. számú táblázat segítségével törekszünk bemutatni.

Az ifjúsági turizmust a 20. század folyamán létrejövő tömegturizmushoz sorolták be.¹⁷ Míg a 1970-es években az ifjúsági turizmus erősen politikai tartalmakkal volt fűszerezve, a nyolcvanas évektől kezdődően a sokszínűség és nyitás gondolatai is megjelentek. Mára a minőség szempontja került mindinkább előtérbe, és a jövőben még inkább a figyelem középpontjába kerül ez a korosztály.¹⁸ A nyolcvanas években a német vasút interrail¹⁹ kínálata 20 európai országot kötött össze, és kínált kedvező utazási lehetőségeket a fiatalok számára. A kilencvenes évek elején igaz volt minden 17 és 19 év közötti nyugatnémet fiatalra, hogy átlagosan hét vagy nyolc különböző országban személyesen jártak. Senki sem számolt be ebben az életkori csoportban arról, hogy sohasem járt volna külföldön. A fiatal turisták többsége barátokkal vagy baráttal, barátnővel utazik, hátizsákkal, többnyire a legolcsóbban rendelkezésre álló közlekedési eszközökkel.

Hazánkban a 20. század folyamán az ifjúsági turizmus legelterjedtebb formái a gyermek- és ifjúsági szervezetek (pl. cserkészlet, úttörőmozgalom) által szervezett és irányított nyári (ill. téli, tavaszi szünidei) táborok voltak. Sajátos hagyományt

¹⁵ John Urry, *The Tourist Gaze* (London: SAGE, 2002) <https://www.turizmus.vein.hu/store/tour-gaze2003.pdf> (letöltve az internetről: 2007. március 20.)

¹⁶ Jean-Jacques Rousseau, *Emil, avagy a nevelésről* (Budapest: Tankönyvkiadó, 1965), 504.

¹⁷ Brigitte Gayler, „Jugendreisen, Jugendtourismus,” in *Tourismuspsychologie und Tourismussoziologie Ein Handbuch zur Tourismuswissenschaft*, szerk. Heinz Hahn és Jürgen Kagelmann (München: Quintessenz Verlags-GmbH., 1993).

¹⁸ Dettmer, Harald et al., *Tourismustypen* (Wien: Oldenbourg, 2000).

¹⁹ Az Interrail egy olyan vasútbérlet, amivel akár egész Európát egy hónap alatt be lehet utazni. Bővebben: www.interrail.net

I. táblázat

A gyermek és ifjúsági üdülések fejlődése Nyugat és Kelet-Németországban
1960-1990 között

	Nyugat-Németország	Kelet-Németország
1960-as évek	<ul style="list-style-type: none"> • Az érdeklődés a gyermek- és ifjúsági üdülések iránt egyre nő • Az informális nevelés egyik eszközeként értelmezték • Külföldi utak és nyelvtanulás 	<ul style="list-style-type: none"> • Tartalmi cél a kollektív cselekvésre és az önállóságra való biztattatás közvetítése • Sportmérkőzések, kulturális tevékenységek, honismeret
1970-es évek	<ul style="list-style-type: none"> • A 1968-as diákmozgalmak kapcsán jelenik meg először politikai szemlélet a ifjúsági utazások kapcsán • Spanyolország, Olaszország, Franciaország kedvelt célterületek 	<ul style="list-style-type: none"> • Úttörő táboroztatás, majdnem minden gyerek számára elérhető • 1975: „Jugendtourist” ifjúsági utazási iroda megalakul, utaztatás a szocialista országokba
1980-as évek	<ul style="list-style-type: none"> • A középpontban a „szelíd turizmus” és a „másképpen utazni” gondolkodás áll • Az ifjúsági turizmus kapcsán a turizmus társadalmi, kulturális, ökológiai szempontjait tartják szem előtt 	<ul style="list-style-type: none"> • Brigádüdülők, úttörőtáborok modernizációja, feltételeinek javítása
1990-es évek	<ul style="list-style-type: none"> • Új szállásformák megjelenése • Élményközpontúság • Szórakozás, intenzív élvezet, kötetlenség 	<ul style="list-style-type: none"> • 1990-es évektől döntő változás az ifjúsági turizmusban • Az úttörőtáborok egyharmada marad csupán meg, melyeket a későbbiekben átalakítanak ifjúsági üdülőcentrumokká, széles programkínálattal

Forrás: Korbus, T., et.al, Jugendreisen: Vom Staat zum Markt (Bielefeld: 1997)

teremtettek a különböző formákban és tartalommal megvalósult közművelődési táborok: az ún. olvasótáborok, a művészeti, a honismereti táborok. Ezekkel mutatnak rokonságot az 1970-es évektől Magyarországon elterjedt speciális úttörő táboroztatási formák, amelyek komplex művelődési programokat valósítottak meg a táborozás során (történelmi korokat megelevenítő táborok, kézműves és expedíciós táborok).

P. Miklós Tamás²⁰ publikációjában az ifjúsági turizmus elnevezés alatt az 1910 és 1948 között működő magyar cserkészlet pedagógiai célkitűzésektől vezérelt turisztikai tevékenységének színtereit s annak történetét vizsgálja. A cserkészlet világméretű ifjúsági mozgalomként, alapvető célként tűzte ki az ifjúság testi, lelki és szellemi nevelését, képzését. Megállapítása, hogy a cserkészlet táborozások gyakorlata jelentős hatást gyakorolt a hazai belföldi turizmus fejlődésére is. A cserkészlet táborba vonulása, a szülők táborigazgatásai, a táborozók cserkészletben tett kirándulásai jelentősen hozzájárultak a szárnyát bontogató hazai idegenforgalom növekedéséhez. A táborozások, országjárások, kirándulások során a cserkészletben kialakult turisztikabarát szemlélet formálódása sem volt elhanyagolható, amely hosszabb távon az utódok turistává válásához is vezethetett.

A 20. század második felében, az 1948-as baloldali fordulat után, a szocializmus építése közepette egységes és egyedüli gyermekszervezetként működött a magyar úttörőmozgalom, amely négy évtizeden át egyedülként próbálkozhatott a gyermekkorosztály tanórán kívüli szervezésével. A zánkai úttörőtábor az 1980-as évek második felére a szaktáboroztatás, azon belül a képzőművészet, a sport és a környezetvédelem, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek üdültetése során vált jelentőssé. 1996. szeptember 1-jétől a Zánkai Gyermekek és Ifjúsági Centrum Oktatási és Üdültetési Közhasznú Társaságként szolgálja a magyar gyermek- és ifjúsági turizmus, oktatás és sport ügyét. Az Ifjúsági Centrum célközönsége igen széles: gyerekek, fiatalok, családok, szülők, nagyszülők; egyénileg és csoportosan egyaránt. Az ifjúsági turizmus megjelenési formái a kilencvenes évekre sokrétűvé váltak. Mára az iskolarendszerű oktatásban résztvevő gyermek- és ifjúsági korosztály a turizmusipar üzleti szereplőjévé (fogyasztójává) lépett elő.

Magyarországon a fiatalok nyaralási szokásának vizsgálata önálló kutatási területként nem jellemző, sokkal inkább ifjúságkutatással kapcsolatos vizsgálatok részét képezik. Az Ifjúság 2004 kutatás alapján megállapítható, hogy a fiataloknak megközelítőleg a fele (48 százalék) engedhette meg magának az utazás „luxusát” az elmúlt egy évben. A diákok közül a szakmunkásképzőbe járók lehetőségei látszanak a legrosszabbaknak (60%-uk nem volt nyaralni) míg a legkedvezőbb anyagi körülményekre az egyetemisták, főiskolások és gimnazisták adatai utalnak. (Sorrendben: „csak” 26, 32 és 33 %-nak nem volt módja üdülni.) A dolgozó fiatalok több mint a fele (54 %) szintén kénytelen volt lemondani a nyaralás örömeiről. A külföldi üdülést az utazók kevesebb, mint fele engedhette meg magának. A fővárosban és a megyeszékhelyeken lakók relatívan kedvezőbb anyagi helyzetük révén gyakrabban járnak üdülni. Ugyanígy megfigyelhetők a regi-

²⁰ P. Miklós Tamás, „Fejezetek a hazai gyermeküdültetés és ifjúsági turizmus történetéből, Cserkészlet-táborozás és turisztikai tevékenység a 20. század első felében,” *Új Pedagógiai Szemle* (2003): 7–8. szám. 218–227.

onális különbségek is: a gazdaságilag fejlettebb régiókban lakó fiatalok inkább járnak üdülni, mint mások. Az egzisztenciális értelemben a szüleiktől már nem függők kisebb arányban járnak üdülni, mint azok a társaik, akik még a szülőkkel élnek. Az üdülés szempontjából a legmobilabbak a fiatal, felsőfokú végzettséggel rendelkezők, illetve az annak megszerzésén ténykedő fővárosiak.

A téma fontosságát alátámasztja, hogy az ifjúkorban szerzett turisztikai élmények alapozzák meg a „jövő turistájának” igényeit, értékrendjét. Az UNWTO Manilai Nyilatkozata (1980) szerint a turizmusban az anyagiaknál fontosabbak a nem anyagi szempontok. Ezek lényegében a következők: az ember önmegvalósítása, kiteljesedése, állandóan bővülő művelődési lehetőség (...) az ember felszabadítása személyiségének és méltóságának tiszteletben tartásával, a különböző kultúrák elismerése, és a népek szellemi örökségének tiszteletben tartása. A UNWTO már 1983-ban figyelmeztetett a turizmusnak a környezetre gyakorolt lehetséges káros hatásaira, és az ezzel kapcsolatos oktatás-nevelés szükségességére. Az oktatásnak alapvető szerepe van a felelősségteljes turizmus népszerűsítésében. Az emberek hozzáállásának és viselkedésének megváltoztatása egyenlő arányban fontos annak érdekében, hogy képesek legyenek megérteni a fenntartható turizmus eszméjét. Egyes nézetek szerint a környezeti nevelés olyan gyűjtőfogalom, amely magában foglalja az összes, ezzel a témával kapcsolatos, természeti és környezeti témakörbe tartozó ismeretet. Mások véleménye szerint a környezeti nevelés emberközpontú, a környezet fogalmán az emberi környezetet kell érteni, és ennek része a természeti környezet is. Szükség van tehát egy megkülönböztető fogalom bevezetésére, mely kifejezésre juttatja a célérték más úton történő megközelítését, szemléletbeli különbözőségét.²¹ A turisztikai fejlődés ökológiai és társadalmi problematikája olyan szellemi magatartásra ösztönzött, amelyet a szelíd turizmus fogalmával jelölnek. Robert Jungkot²² tekintik a szelíd turizmus atyjának, aki 1980-ban jelentetett meg erről cikket a GEO folyóiratban. A szelíd turizmus olyan vendégforgalmat foglal magában, amely a helyi lakosság és a turizmusban résztvevők közötti kölcsönös megértést segíti elő, nem veszélyezteti a meglátogatott területek környezetét, kulturális sajátosságait, és lehetővé teszi a táj megkímélését.²³ A szelíd turisztikai magatartás elengedhetetlen részét képezi a környezettudatosság, vagyis a turistáknak az őket vendégül látó hely környezeti állapotának, értékeinek megőrzésére fordított figyelme.

²¹ Orgoványi Anikó, „Művészet és természeti nevelés,” *Új Pedagógiai Szemle* (1998) <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=kiadvany&kod=1998-03> (letöltve az internetről: 2006.december 15.)

²² Robert Jungk, „Wieviel Touristen pro Hektar Strand?, Plädoyer für „Sanftes Reisen,” *GEO Heft* (1980): 10.

²³ Tasnádi József, *A turizmus rendszere* (Szolnok: Kereskedelmi és Gazdasági Főiskola, 2002).

2. táblázat

A „kemény” és „szelíd” turizmus összehasonlítása

Kemény turizmus	Szelíd turizmus
Tömegturizmus	Egyéni, barátokkal, családtagokkal történő utazás
Kevés idő	Sok idő
Gyors közlekedési eszközök	Célszerű közlekedési eszközök
Fix program	Spontán döntések
Külső irányítás	Belső irányítás
„Látnivalók”	Élmények
Kényelmes és passzív	Aktív
Idegennyelv-tudás nélkül	Idegennyelv-tudás
Kevés vagy egyáltalán semmi szellemi felkészülés	Előzetes foglalkozás a meglátogatandó országgal
Szuvenírek	Emlékek, élmények, új ismeretek
Fölény érzése	Tanulás öröme
Kíváncsiság	Tapintat

Jungk (1980) alapján, Tasnádi (2002) módosított

Hartmann²⁴ szerint az ifjúsági turizmusban az interperszonális motivációk játszanak domináns szerepet, a legjelentősebb különbség a fiatalok és a felnőttek nyaralását illetően az, hogy a fiataloknál a hétköznapi életből való menekülés nem elsődleges motivációs szempont, sokkal inkább egy lehetőség számukra a kibontakozásra. A motiváció a felnőtt nyaralók egy részénél elsősorban az „el-innen” (menekülés a mindennapokból, változatosság, kikapcsolódás), és kevésbé az „oda” (a kiválasztott desztináció iránti pozitív érdeklődés) mentén értelmezhető. A fiataloknál a nyaralás nem elsősorban kiszakadást jelent a mindennapokból, hanem a fiatalok számára sokkal inkább egy döntő lépést jelent a felnőtté válás folyamatában, és a nyaralás lehetőségeket kínál az önmegvalósításra. Hartmann megállapítása szerint azok a fiatalok, akik szüleikkel együtt nyaralnak és szüleik társaságában vannak, nem ritkán feszélyezve érzik magukat kortársaik előtt, akik ezt figyelemmel kísérhetik.

Stehrenberger²⁵ a svájci fiatalok üdülési szokásait vizsgálta és kifejtette, hogy a fiatalok a szülőkkel kevésbé szeretnek együtt nyaralni, sokkal inkább azonos korúakkal, barátokkal, illetve javaslatot tett az ifjúsági turizmus fejlesztését ille-

²⁴ Klaus-Dieter Hartmann, *Wirkungen von Auslandsreisen junger Leute* (Starnberg: Studienkreis für Tourismus, 1981).

²⁵ Brigitte Stehrenberger, *Junge Schweizer als Touristen* (Bern: Verlag Peter Lang AG., 1986).

tően, azaz több kedvező nyaralási lehetőséget kell biztosítani a fiatalok számára, szélesebb körű sportolási lehetőségeket, megpróbálni mindig valami újat nyújtani, és javasolt a vendéglátók számára a nagyobb vendégszeretet a fiatalokkal szemben, hiszen egy elégedett fiatal pár év múlva kereső felnőttként visszatérhet. Ezzel szemben a turisztikai piac 2015-ös előrejelzése a fiatalokat (20 éves korig), még mindig relatíve érdektelen célcsoportnak tekinti, mivel nem rendelkeznek jövedelemmel, és anyagilag a szüleiktől függenek.²⁶

Braun²⁷ kutatása során 14 és 21 év közötti fiatalok (átlagéletkor 16, 5 év) turista magatartását vizsgálták meg, a nyaralási helyszínen való tájékozódásuk, az ismerkedésük, nyitottságuk, elégedettségük szerint. Az egyik legfontosabb motíváció a fiatalok üdülése során, hogy új emberekkel megismerkedjenek, élményeket gyűjtsenek, a csoportélmény és a szabadság érzete. Arra is kíváncsiak voltak, hogy mennyire fontos a fiatalok számára, hogy jó benyomást keltsenek magukról. Megállapították, hogy a fiataloknál a nyaralással kapcsolatos elégedettség annál nagyobb volt, minél inkább sikerült másokban jó benyomást kelteni, és ez annál inkább jellemzőbb volt, ha ez már az utazás megkezdése előtt is fontos tényező volt. Braun ezen kívül számos vizsgálatot folytatott az ifjúsági turizmus alaposabb megismeréséhez. A barátok és ismerősök fontos szerepet töltenek be az üdülés kapcsán, mivel hasonló értékrendszerrel rendelkeznek, és azokat a dolgokat ajánlják, amelyek saját maguk szempontjából is tetszést arattak.

A nyaralás fontosságát azáltal támaszthatjuk alá, hogy a fiatal az évi iskolai kötöttség után az otthon mindennapos taposómalmából kikerülve, egy olyan más világba léphet át, amely számára egészséges, hasznos és fejlődésének új forrása lehet, azaz alapját képezi a személyiség további fejlődésének, a tapasztalaton alapuló ismeretszerzésnek, a személyes képességek kipróbálásának, új helyzetekben új magatartásformák alkalmazásának. Giesecke megfogalmazásában a felnövekvő generációkat „turizmusképessé” kell tenni, azaz a turizmus valóságára, a fenntartható fejlődést segítő életmód és a környezettudatos lét gyakorlására, illetve az élmények feldolgozásának képességére szükséges a fiatalokat felkészíteni.

SIMÁNDI SZILVIA

²⁶ Hering Schuppener, Geburt einer neuen Urlaubergeneration *Deutsches Seminar für Tourismus Berlin* http://www.wissen.dsft-berlin.de/Die_Geburt_einer_neuen_Ururlaubergeneration/Info-16-520-4-4.0.html (letöltve az internetről: 2006.december 20).

²⁷ Braun Ottmar, *Vom Alltagsstress zur Urlaubszufriedenheit. Untersuchungen zur Psychologie des Touristen* (München: Quintessenz Verlags-GmbH., 1993).